

Stanowisko Zarządu Krajowej Rady Izb Rolniczych w sprawie kompleksowej zmiany ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zarząd Krajowej Rady Izb Rolniczych w związku z licznymi wnioskami zgłaszanymi przez wojewódzkie izby rolnicze, dotyczącymi zmiany przepisów emerytalnych przyjmuje poniższe Stanowisko w sprawie nowelizacji obecnie obowiązujących przepisów i wprowadzenie następujących zmian w systemie emerytalno-rentowym rolników:

Emerytury

1. Zmiana przepisów dotyczących zasad przyznawania i naliczania emerytur dla rolników, którzy byli ubezpieczeni zarówno w KRUS jak i ZUS.

Zdaniem samorządu rolniczego konieczna jest zmiana przepisów w zakresie emerytur dla rolników dwuzawodowców i wprowadzenie możliwości sumowania lat składkowych w ZUS i KRUS a w konsekwencji naliczanie emerytury proporcjonalnie do przepracowanych lat w każdym z tych systemów emerytalnych.

Mechanizm łączenia okresów składkowych w ZUS i KRUS powinien obowiązywać również w przypadku wprowadzenia przepisów dotyczących emerytur stażowych.

Obecnie obowiązujące przepisy powodują, że rolnicy, którzy zostali zmuszeni przez system emerytalny do zaprzestania opłacania składek w KRUS i przejścia do ZUS nie osiągną pełnego okresu składkowego w żadnym z systemów, pomimo że łącznie mają przepracowane ponad 40 lat i za te lata opłacali składki zgodnie z obowiązującymi przepisami. Osoby te są skazane na niską emeryturę z ZUS i symboliczny dodatek za lata, kiedy byli ubezpieczeni w KRUS – tzw. zwiększenie rolne w wysokości po 1% emerytury podstawowej za każdy rok opłacania składek rolniczych.

Zdaniem samorządu rolniczego emerytura dla rolników dwuzawodowców powinna być naliczana proporcjonalnie do przepracowanych lat.

2. Wyrównanie wysokości emerytury rolniczej z KRUS z minimalną emeryturą z ZUS (z 90 do 100%). Zmiana powinna obejmować również **podwyższenie dodatku za dłuższy okres składkowy oraz z tytułu płacenia wyższych składek (2- i 3-krotnie)** przez rolników posiadających większe gospodarstwa. Dodatek powinien być zwiększony o 3% emerytury podstawowej za każdy pełny rok opłacania takich składek. Rolnik prowadzący gospodarstwo rolne powyżej 50 ha przeliczeniowych zobowiązany jest opłacać dodatkową składkę miesięczną na ubezpieczenie emerytalno-rentowe: do 100 ha przeliczeniowych — w wysokości 12% emerytury podstawowej, powyżej 100 ha przeliczeniowych do 150 ha przeliczeniowych w wysokości 24% emerytury podstawowej, powyżej 150 ha przeliczeniowych do 300 ha przeliczeniowych w

wysokości 36% emerytury podstawowej, powyżej 300 ha przeliczeniowych w wysokości 48% emerytury podstawowej. Natomiast rolnik prowadzący dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą opłaca składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w podwójnej wysokości oprócz składek wynikających z powierzchni gospodarstwa. Wobec tego samorząd rolniczy wnioskuje o wypłatę świadczeń emerytalnych odpowiednio do wysokości opłacanych składek. Rolnik opłacający dodatkowe bądź podwójne składki powinien otrzymywać proporcjonalnie wyższą emeryturę niż rolnik opłacający składkę na ubezpieczenie w wysokości podstawowej.

3. Przyznanie świadczenia pieniężnego - dodatku do emerytury rolniczej w kwocie 300 zł z tytułu pełnienia funkcji członka Rady Powiatowej Izby Rolniczej, nie krócej niż przez dwie kadencje i osiągnięcia wieku emerytalnego.

Członkowie Rad Powiatowych wykonują wiele zadań nakładach im przez przepisy prawne, takich m. jak: praca w komisjach szacujących straty spowodowane przez niekorzystne zjawiska atmosferyczne, Prace w komisjach szacujących szkody łowieckie, pracę w komisjach rad gmin i powiatów, uczestnictwo w różnego rodzaju zespołach i radach (PUP, rady ds. scaleń, rady społeczne ODR itp.) za które obecnie nie pobierają żadnego wynagrodzenia.

4. Wprowadzenie możliwości uzupełnienia składek w KRUS w przypadku braku 25 lat składkowych

Dla osób, które z różnych powodów, pomimo osiągnięcia wieku emerytalnego nie posiadają wymaganego okresu składkowego w systemie KRUS i nie mają prawa do pełnej emerytury, proponujemy wprowadzenie możliwości uzupełnienia składek w KRUS w tych przypadkach, gdy rolnik nie ma 25 lat składkowych – jako rozwiązanie przejściowe zanim zostanie wprowadzona proporcjonalna emerytura.

5. Wprowadzenie możliwości zaliczenia do lat składkowych okresu nauki w szkole rolniczej w przypadku uczniów pracujących w gospodarstwie rolnym rodziców. Uczniowie szkół rolniczych z reguły pracują w gospodarstwie rolnym rodziców a także odbywają praktyki rolnicze. Z tego powodu należy uwzględnić okres nauki w szkole rolniczej do wymaganego stażu pracy w rolnictwie.

Sytuacja rolników rencistów

1. Zachowanie prawa do renty rolniczej przez rencistę, którego małżonek przeszedł na emeryturę rolniczą i nadal zgodnie z przepisami prowadzi gospodarstwo rolne. Konieczne jest rozwiązanie problemu dotyczącego zawieszania części uzupełniającej renty rolniczej w sytuacji posiadania gospodarstwa przez małżeństwo rolników, z których jeden jest rencistą, a drugi z małżonków przechodzi na emeryturę.

W obecnym brzmieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników osoby przechodzące na emeryturę rolniczą nie muszą pozbywać się gospodarstwa (przeniesienie własności, dzierżawa na odpowiedni okres), żeby uzyskać prawo do części uzupełniającej tej emerytury. Niestety przepisy nie dają takiej możliwości ich współmałżonkom, przebywającym na rencie rolniczej (art. 28 w/w ustawy). Gdy rencista posiada gospodarstwo ze współmałżonkiem podlegającym ubezpieczeniu w KRUS zachowuje prawo do renty w pełnej wysokości (część składkowa i uzupełniająca). Kiedy współmałżonek przechodzi na emeryturę i przestaje opłacać składki rencista traci prawo do części uzupełniającej renty. Dzieje się tak dlatego, że ustawodawca w praktyce utożsamia fakt posiadania gospodarstwa z jego prowadzeniem. A małżeństwu w takiej sytuacji pozostaje przeniesienie własności gospodarstwa na inną osobę, wydzierżawienie na 10 lat. Taki stan prawny budzi sprzeciw rolników ponieważ trudno jest udowodnić, że posiadanie gospodarstwa nie jest tożsame z prowadzeniem działalności rolniczej. W zasadzie nie ma innej możliwości niż droga sądowa. Obecnie prawo nie przewiduje rozwiązania, gdy jedno z małżonków pobiera emeryturę, a drugie z małżonków pobiera rentę. Do wypłaty części uzupełniającej emerytury nie jest wymagane zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej przez rencistę, a wobec niezaprzestania jej nadal mają zastosowanie zasady zawieszania części uzupełniającej. Innymi słowy rencista, małżonek rolnika podlegającego ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy, pobiera pełną rentę do czasu, gdy ten rolnik nabędzie prawo do emerytury, wtedy bowiem wypłata renty małżonka rencisty zostaje zawieszona (100% części uzupełniającej).

2. Zmiana przepisów dotyczących świadczeń emerytalno-rentowych, przyznawanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w sytuacji gdy jeden ze współmałżonków jest płatnikiem składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, a drugi w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Aktualnie rolnikowi opłacającemu składkę w KRUS, który wspólnie z małżonkiem prowadzi gospodarstwo rolne (przy czym żona jest płatnikiem składki w ZUS) w chwili przechodzenia na rentę rolniczą, ulega częściowemu zawieszeniu część uzupełniająca świadczenia, przy zachowaniu części zasadniczej. Dzieje się tak na podstawie art. 28 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przy pobieraniu okresowej renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy przez okres 2 lat jest zawieszane 50% części uzupełniającej, bez względu na ubezpieczenie małżonka. Natomiast przy rencie jest wypłacone 100% części uzupełniającej, gdy małżonek podlega ubezpieczeniu w KRUS. Przy rencie stałej rolnik nie otrzyma 100% części uzupełniającej, gdy małżonek ubezpieczony jest w ZUS oraz przy rencie okresowej nie otrzyma 50% części uzupełniającej, gdy małżonek ubezpieczony jest w ZUS. Przedstawiona wyżej sytuacja jest wysoce krzywdząca dla rolników, gdyż opłacanie składek przez jednego z małżonków w ZUS, nie powinno wpływać na wysokość świadczeń rentowych współmałżonka opłacającego składki w KRUS.

3. Umożliwienie opłacania pełnych składek na ubezpieczenie pielęgnacyjne (art. 63 ustawy o świadczeniu wspierającym) ze względu na to, że osoba pobierająca ubezpieczenie pielęgnacyjne ma opłaconą tylko składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe przez jednostki samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza lub prezydenta miasta).

Opłacenie tylko części składek przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta powoduje wykluczenie z wyjazdów na kolonie, półkolonie oraz sanatorium z KRUS-owskich ofert dla niepełnosprawnego dziecka oraz członków jego rodziny.

Rehabilitacja

1. Zwiększenie dostępu do rehabilitacji leczniczej dla osób uprawnionych do emerytury rolniczej. W myśl art.64 ust.5 pkt. 1 *ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników* (w brzmieniu przyjętym ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r.) od 1 stycznia 2023 r. osoby uprawnione do emerytury rolniczej mogą skorzystać z rehabilitacji leczniczej. W art. 7 ust 1. tej ustawy określono maksymalny limit wydatków funduszu prewencji i rehabilitacji na realizację tych zadań na lata 2023-2032 na łączną kwotę 27 316 800 zł, w tym w 2024 r.-2 436 000 zł.

Określono również, że w przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczeniem przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków, stosuje się mechanizm korygujący, polegający na limitowaniu liczby osób skierowanych na rehabilitację leczniczą lub turnusy mające na celu poprawę ich kondycji psychofizycznej i jakości życia. Organem właściwym do monitorowania wykorzystania limitu jest Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Z informacji wpływających do samorządu rolniczego wynika, że zainteresowanie emerytów skorzystaniem z turnusów rehabilitacyjnych jest duże i znacznie przekracza pulę miejsc przewidzianych dla tych osób przez Kasę. W związku z powyższym wnosimy o umożliwienie większej grupie emerytów korzystania z turnusów rehabilitacyjnych.

2. Wprowadzenie możliwości dokonywania przesunięć z puli środków przeznaczonych na świadczenia rehabilitacyjne dla rolników czynnych zawodowo do puli środków przeznaczonych dla rolników emerytów z uwagi na częste przypadki niewykorzystania miejsc w sanatoriach przez rolników czynnych zawodowo.

3. Zrównanie wysokości dziennej stawki dofinansowania rehabilitacji dla rolników z obu grup: czynnych zawodowo i emerytów Obecnie wysokość dofinansowania dla rolników emerytów wynosi 120 zł za dzień pobytu, natomiast dla rolników czynnych zawodowo stawka dofinansowania wynosi 200 zł. Rolnicy emeryci mogą korzystać ze świadczeń rehabilitacyjnych w sanatorium w takim samym zakresie jak rolnicy aktywni zawodowo. Jednakże z uwagi na wzrost zainteresowania rolników emerytów rehabilitacją leczniczą w sanatoriach KRUS, pula wniosków przydzielana na poszczególne Oddziały KRUS jest dla nich niewystarczająca. Ponadto ze względu na

mniejszą stawkę dofinansowania są oni niechętnie obsługiwani przez sanatoria. Należy zaznaczyć, że obecnie coraz więcej rolników-emerytów jest czynnymi zawodowo rolnikami.

4. Zwiększenie wysokości środków przeznaczonych na rehabilitację leczniczą osób uprawnionych do emerytury rolniczej. Środki funduszu prewencji i rehabilitacji wpływają na określenie liczby osób, która może skorzystać z powyższej rehabilitacji w danym roku. Zdaniem samorządu rolniczego limit możliwości skorzystania z rehabilitacji leczniczej rolników, którzy przeszli już na emeryturę rolniczą, jest niedostosowany do wzrastających potrzeb. Emeryci oczekują od wielu miesięcy na decyzje w sprawie skierowania do sanatorium KRUS. W 2024 roku planowo z rehabilitacji może skorzystać w sumie ok. 800 osób uprawnionych do emerytury rolniczej, należy jednak zauważyć, że ta liczba określona jest dla wszystkich Oddziałów Regionalnych KRUS.

5. Zmiana przepisów, dotyczących wymogów do korzystania z rehabilitacji leczniczej realizowanej za pośrednictwem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Świadczenie to powinno być realizowane w taki sposób, aby z rehabilitacji mogły korzystać również osoby, które pobierają świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna.

Aktualnie z rehabilitacji leczniczej realizowanej za pośrednictwem KRUS mogą korzystać osoby zagrożone całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym, albo uznane okresowo za całkowicie niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym, ale rokujące odzyskanie tej zdolności w wyniku leczenia i rehabilitacji. Muszą one jednak spełniać określone kryteria dotyczące zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. W związku z tym na turnusy rehabilitacyjne kierowane są osoby, które spełniają jeden z następujących warunków:

- podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie,
- podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu na wniosek w pełnym zakresie nieprzerwanie co najmniej 18 miesięcy przed złożeniem wniosku o rehabilitację leczniczą,
- mają ustalone prawo do okresowej renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy i zachowali zdolność do samodzielnej egzystencji.

Ponadto z rehabilitacji leczniczej realizowanej za pośrednictwem KRUS od 1 stycznia 2023 roku mogą korzystać osoby uprawnione do emerytury rolniczej.

Przykładem może być żona rolnika, która jest ubezpieczona w KRUS od 1987 r. Od 2017 roku pobiera świadczenie pielęgnacyjne na pełnoletniego, niepełnosprawnego syna. Kobieta nie jest emerytką (57 lat), ani nie pobiera dla siebie aktualnie świadczenia z KRUS jako rencistka. Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie może skorzystać z turnusu rehabilitacyjnego, ani pobytu w sanatorium. Mamy świadomość tego, że przytoczony kasus nie jest jednostkowym przykładem sytuacji, gdzie osoba ubezpieczoną w Kasie Rolniczego

Ubezpieczenia Społecznego nie spełnia wymogów, aby skorzystać z rehabilitacji leczniczej realizowanej za jej pośrednictwem.

Wobec powyższego wnioskujemy aby rozszerzyć katalog osób uprawnionych do korzystania z rehabilitacji leczniczej realizowanej za pośrednictwem KRUS również o osoby, które pobierają świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna.

Pomocnik rolnika

1. Rozszerzenie zakresu prac, które może wykonywać pomocnik rolnika - stworzenie prawnych możliwości zawierania umów o pomoc także w sektorze kwaciarstwa w zakresie pielęgnacji kwiatów i ich zbioru oraz w produkcji zwierzęcej do prac sezonowych związanych z np. korektą racic czy stryżeniem. Z uwagi na niewielkie zainteresowanie młodych przejmowaniem gospodarstw rolnych po rodzicach oraz migrację ludzi ze wsi do miasta, wiele gospodarstw cierpi na deficyt siły roboczej nie tylko w sektorze warzywnym i sadowniczym. Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami prawa (Dz. U. z 2018 r. poz. 858) rolnik ma możliwość „zatrudnienia” pomocnika, który może pomagać rolnikowi przy zbiorach chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich na podstawie umowy o pomocy przy zbiorach.

Samorząd rolniczy wnioskuje ponadto o umożliwienie ubezpieczenia w KRUS pracowników gospodarstwa wykonujących inne czynności niż wymienione w katalogu prac wykonywanych przez pomocnika rolnika. Taka możliwość powinna być ograniczona do dwóch pracowników na jedno gospodarstwo.

PREZES
KRAJOWEJ RADY IZB ROLNICZYCH

WIKTOR SZMULEWICZ